T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/54
KARAR NO : 2022/101
KARAR TR : 28/02/2022

ÖZET: Kooperatif yönetim kurulu üyesi olarak görev yapan davacıların 1163 sayılı Kanun'un 90. maddesi uyarınca tedbiren görevinden alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacılar : 1- D... O 2- R... K 3- S.. B
Vekili : Av.Z. T. E
Davalı : Çevre Şehircilik Bakanlığı
Vekili : Av. K. Ç

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacılar vekili, S.S. Üniversite S... K.. Y.. K.... yönetim kurulu üyesi olan davacıların, görevlerine tedbiren son verilmesine ve bu durumun tescil edilmesine ilişkin davalı Bakanlığın 25/02/2021 tarih ve 373236 sayılı yazıyla bildirilen 25/02/2021 tarih ve 369691 sayılı olur işleminin hukuka aykırı olduğundan bahisle iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2. **Ankara 8. İdare Mahkemesinin E.2021/772 K.2021/774 sayılı dosyasında,** *"Davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15. maddesinin l/a bendi uyarınca görev yönünden reddine"* dair 14/04/2021 tarihinde verdiği kararın istinaf edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmıştır.Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

> *"1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 90. maddesinde, ilgili bakanlığın; kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin işlem ve hesaplarını ve varlıklarını müfettişlere, kooperatif kontrolörlerine veya denetim için görevlendirilecek olan personele denetlettirebileceği,... birinci fıkradaki teşekküllerin, denetim sonuçlarına göre ilgili bakanlıkça verilecek talimata uymak zorunda olduğu, yapılan denetimler sonucunda, kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin ve bunların iştiraklerinin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilerinin, hukuka açıkça aykırı eylem ve işlemlerinin tespit edilmesi durumunda, ilgili bakanlığın, kamu yararı ve hizmet gerekleri dikkate alınarak gecikmesinde sakınca görülen hallerde ileride telafisi güç veya imkansız zararlara yol açılmasının engellenmesi amacıyla bu kişilerin görevlerine tedbiren son verebileceği, bu durumda ilgili bakanlığın, bir yıl içerisinde olağanüstü genel kurul toplantısının yapılması için gerekli tedbirleri alabileceği, 98. maddesinde, bu Kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki anonim şirketlere ait hükümlerin uygulanacağı, 99. maddesinde, bu kanunda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davalarının tarafların ticari olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayılacağı, bu davalarda basit muhakeme usulünün uygulanacağı hükmüne yer verilmiştir.*
>
> *Kooperatif; tüzel kişiliği haiz bir kişi birliği, başka bir deyişle özel hukuk tüzel kişisi olup, 1163 sayılı Kanunun atıfta bulunduğu Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre özel hukuk tüzel kişilerine yönelik uyuşmazlıkların çözüm yerinin adli yargı olduğu açıktır.*
>
> *Kooperatif tüzel kişilik kazanıncaya kadar idare tarafından hakkında tesis edilen işlemin idari işlem olduğu, ancak kooperatifin tüzel kişilik kazanmasından sonra meydana gelen uyuşmazlıkların da adli yargı yerinde çözümleneceği kuşkusuzdur."*

3. Davacılar vekili bu kez benzer istemle adli yargıda dava açmıştır.

B. Adli Yargıda

4. **İzmir 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E.2021/321, K.2021/772 sayılı dosyada 08/10/2021 tarihinde,** *"Davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine"* Karar vermiş, bu karar da istinaf edilmeksizin 03/12/2021 tarihinde kesinleşmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Somut olayda; dava dışı Saygınkent Konut Yapı Kooperatifinin yöneticileri olan davacıların "hazirun listelerinin keyfi hazırlandığı, tutarlı olmadığı, keyfi davranıldığı v.s gerekçesiyle KK'nın 90. m gereğince görevlerine son verildiği, kooperatif genel kurulu veya yönetim kurulu kararlarına ilişkin bir itirazın ve iptal isteminin bulunmadığı, aradaki uyuşmazlığın bireysel nitelikte bir hukuki uyuşmazlık olmadığı, davalı tarafın idari bir işlem niteliği taşıyan işleminin iptalinin istenildiği; bu idari işlemin iptali istemiyle açılan uyuşmazlığın çözümünün ise 2577 sayılı kanunun 2/1-a maddesi uyarınca idari yargı yeri olduğu..."

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

5. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 90. maddesinde, *"ilgili bakanlığın; kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin işlem ve hesaplarını ve varlıklarını müfettişlere, kooperatif kontrolörlerine veya denetim için görevlendirilecek olan personele denetlettirebileceği,... birinci fıkradaki teşekküllerin, denetim sonuçlarına göre ilgili bakanlıkça verilecek talimata uymak zorunda olduğu, yapılan denetimler sonucunda, kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin ve bunların iştiraklerinin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilerinin, hukuka açıkça aykırı eylem ve işlemlerinin tespit edilmesi durumunda, ilgili bakanlığın, kamu yararı ve hizmet gerekleri dikkate alınarak gecikmesinde sakınca görülen hallerde ileride telafisi güç veya imkansız zararlara yol açılmasının engellenmesi amacıyla bu kişilerin görevlerine tedbiren son verebileceği, bu durumda ilgili bakanlığın, bir yıl içerisinde olağanüstü genel kurul toplantısının yapılması için gerekli tedbirleri alabileceği"* 98. maddesinde, *"buKanundaaksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki anonim şirketlere ait hükümlerin uygulanacağı"* 99. maddesinde, *"bukanundadüzenlenen hususlardandoğan hukuk davalarınıntaraflarınticari olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayılacağı, bu davalardabasit muhakeme usulününuygulanacağı"* hükümlerineyer verilmiştir.

B. Yargı Kararları

6. Anılan Kanunun 90. maddesinin ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının 2. cümlesinin Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru sonucunda, Anayasa Mahkemesinin E.2010/79, K.2012/9 sayılı, 19/01/2012 karar tarihli kararı ile, maddenin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğundan bahisle iptaline, üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin ise Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine karar verilmiştir. Anılan kararın gerekçesi incelendiğinde; *"Kooperatiflerin Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "özel teşebbüs" kapsamında değerlendirildiği, 90. maddede ilgili Bakanlığa verilen kooperatifleri denetleme ve hukuka aykırı eylem ve işlemlerin tespiti halinde kooperatif yöneticilerinin görevlerine tedbiren son verme yetkisinin, suiistimallerin önüne geçilmesi amacına dayalı olduğunun"* belirtildiği anlaşılmaktadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

7. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 28/02/2022 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, idari ve adli yargı yerleri arasında anılan Kanun'un 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari ve adli yargı dosyalarının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin işlemlerde herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

8. Raportör-Hâkim Engin SELİMOĞLU'nun, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

9. Dava, kooperatif yönetim kurulu üyesi olarak görev yapan davacıların 1163 sayılı Kanun'un 90. maddesi uyarınca tedbiren görevinden alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

10. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca kooperatifler özel hukuk tüzelkişileridir. Bu kapsamda kooperatif tüzel kişilik kazanıncaya kadaridare tarafindanhakkında tesis edilenişlemin idariişlem olduğuaçıkolup, kooperatifintüzel kişilikkazanmasından sonrameydanagelen uyuşmazlıkların daadli yargı yerindeçözümleneceği kuşkusuzdur.

11. Anılan yasal düzenlemeler ışığında, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu kapsamında özel hukuk tüzel kişisi mahiyetinde olan SS Üniversite S... K... Y... yönetim kurulu üyesi olarak görev yapan davacıların 1163 sayılı Kanun'un 90. maddesi uyarınca tedbiren görevinden alınmasına ilişkin işlemin, yine 1163 sayılı Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan bir tasarruf olduğu sonucuna varıldığından; bu tasarrufun iptali istemiyle açılan davanın da adli yargı yerinde görülmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

12. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, İzmir 4. Asliye Ticaret Mahkemesinin 08/10/2021 tarihli ve E.2021/321, K.2021/772 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGI YERİNİN GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İzmir 4. Asliye Ticaret Mahkemesinin 08/10/2021 tarihli ve E.2021/321, K.2021/772 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

28/02/2022 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Birol	Nilgün	Doğan
TOPAL	SONER	TAŞ	AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN